

АУДИТ ТРАНСФЕРТНОГО ЦІНОУТВОРЕННЯ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ ТА ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

©2019 МІНЯЙЛО В. П., НЕЖИВА М. О.

УДК 657.631.6

JEL: M42

Міняйло В. П., Нежива М. О. Аудит трансфертного ціноутворення в умовах євроінтеграції та глобалізації

Метою статті є обґрунтування теоретичних і методологічних положень, а також розробка практичних рекомендацій щодо вдосконалення організації та методики аудиту трансфертного ціноутворення суб'єкта господарювання в сучасних умовах, впровадження міжнародного досвіду та широкого застосування інформаційних технологій. Актуальність теми обумовлюється тим, що питання організації й методики аудиту трансфертного ціноутворення суб'єкта господарювання є недостатньо розвинутими. Аналіз спеціальних джерел дав змогу стверджувати, що в умовах постійних змін законодавства, а також у зв'язку з наявністю ймовірності перевірки податковими органами та накладення штрафних санкцій на суб'єкт господарювання, питання аудиту трансфертного ціноутворення суб'єкта господарювання є актуальними для дослідження. Особливості функціонування суб'єкта господарювання зумовлюють необхідність дослідження нових методологічних та організаційних підходів до аудиту, оскільки специфіка їх діяльності висуває особливі вимоги до формування інформації, необхідної для облікових і контрольних цілей аудиту трансфертного ціноутворення.

Ключові слова: трансфертне ціноутворення, аудит, організація та методика аудиту, суб'єкт господарювання.

Рис.: 3. **Бібл.:** 9.

Міняйло Вікторія Петрівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансового аналізу та аудиту, Київський національний торговельно-економічний університет (вул. Кіото, 19, Київ, 02156, Україна) **E-mail:** vikrak@i.ua

DOI:

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5867-7135>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/rid/A-7672-2019>

Нежива Марія Олександрівна – кандидат економічних наук, старший викладач кафедри фінансового аналізу та аудиту, Київський національний торговельно-економічний університет (вул. Кіото, 19, Київ, 02156, Україна) **E-mail:** marijka@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3008-5338>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/rid/H-9408-2018>

УДК 657.631.6

JEL: M42

UDC 657.631.6

JEL: M42

Міняйло В. П., Нежива М. А. Аудит трансфертного ціноутворення в умовах євроінтеграції та глобалізації

Целью статьи является обоснование теоретических и методологических положений, а также разработка практических рекомендаций по совершенствованию организации и методики аудита трансфертного ценообразования предприятия в современных условиях, внедрению международного опыта и широкому применению информационных технологий. Актуальность темы обуславливается тем, что вопросы организации и методики аудита трансфертного ценообразования предприятия недостаточно развиты. Анализ специальных источников позволил утверждать, что в условиях постоянных изменений законодательства и в связи с наличием вероятности проверки налоговыми органами и наложения штрафных санкций на субъект хозяйствования вопросы аудита трансфертного ценообразования предприятия являются актуальными для исследования. Особенности функционирования предприятия обуславливают необходимость исследования новых методологических и организационных подходов к аудиту, поскольку специфика их деятельности предъявляет особые требования к формированию информации, необходимой для учетных и контрольных целей аудита трансфертного ценообразования.

Ключевые слова: трансфертное ценообразование, аудит, организация и методика аудита, субъект хозяйствования.

Рис.: 3. **Библ.:** 9.

Міняйло Вікторія Петрівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансового аналізу та аудиту, Київський національний торговельно-економічний університет (вул. Кіото, 19, Київ, 02156, Україна) **E-mail:** vikrak@i.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5867-7135>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/rid/A-7672-2019>

Нежива Марія Олександрівна – кандидат економічних наук, старший преподаватель кафедры финансового анализа и аудита, Киевский национальный торговельно-економічний університет (вул. Кіото, 19, Київ, 02156, Україна) **E-mail:** marijka@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3008-5338>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/rid/H-9408-2018>

Miniailo V. P., Nezhyva M. O. The Audit of Transfer Pricing in the Context of the European Integration and Globalization

The article is aimed at substantiating the theoretical and methodological provisions, as well as developing practical recommendations on improvement of organization and methodology of the audit of transfer pricing of enterprise in modern conditions, introduction of international experience and the wide application of information technologies. Relevance of the topic is substantiated by that the issues of organization and methodology of audit of the transfer pricing of enterprise are insufficiently developed. An analysis of special sources has allowed to assert that, in conditions of constant changes of the legislation and in connection with presence of probability of check by tax authorities and imposition of penalty sanctions on economic entity, the questions of audit of transfer pricing of enterprise are relevant to research. Features of functioning of enterprise necessitate the research of new methodological and organizational approaches to audit, as specificity of their activity imposes special requirements to formation of the information necessary for the accounting and control purposes of the audit of transfer pricing.

Keywords: transfer pricing, audit, organization and methods of audit, economic entity.

Fig.: 3. **Bibl.:** 9.

Miniailo Viktoriia P. – PhD (Economics), Associate Professor of the Department of Financial Analysis and Audit, Kyiv National University of Trade and Economy (19 Kioto Str., Kyiv, 02156, Ukraine)

E-mail: vikrak@i.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5867-7135>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/rid/A-7672-2019>

Nezhyva Mariia O. – PhD (Economics), Senior Lecturer of the Department of Financial Analysis and Audit, Kyiv National University of Trade and Economy (19 Kioto Str., Kyiv, 02156, Ukraine)

E-mail: marijka@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3008-5338>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/rid/H-9408-2018>

Розвиток глобалізаційних процесів, переміщення фінансових ресурсів між країнами відкривають можливості для фінансування економічного зростання. Через це збільшуються ризики виводу фінансових потоків у сферу тіньового обороту капіталів і ухилення від оподаткування. На сьогодні існують широкі можливості для маніпулювання вартістю при проведенні експортно-імпорتنних операцій. При цьому з'являється проблема контролю державних органів над об'єктивністю встановлення ціни в таких зовнішньоекономічних операціях, яка може бути вирішена за допомогою контролю над трансфертними цінами.

Актуальність теми обумовлюється тим, що питання організації та методики аудиту трансфертного ціноутворення є недостатньо розвинутими. Аспекти трансфертного ціноутворення досліджуються як науковцями, так і практикуючими бухгалтерами, податковими контролерами, аудиторами, податковими консультантами, керівниками. Аналіз спеціальних джерел дав змогу стверджувати, що в умовах постійних змін законодавства і у зв'язку з наявністю ймовірності перевірки податковими органами та накладення штрафних санкцій на суб'єкт господарювання питання аудиту трансфертного ціноутворення суб'єкта господарювання є актуальними для дослідження.

Метою статті є обґрунтування теоретичних і методологічних положень, а також розробка практичних рекомендацій щодо вдосконалення організації та методики аудиту трансфертного ціноутворення суб'єкта господарювання в сучасних умовах, впровадження міжнародного досвіду та широкого застосування інформаційних технологій.

В умовах глобалізації економіки помітною стає роль міжнародних компаній, підрозділи яких знаходяться на території декількох країн. Поширеною є практика використання трансфертного ціноутворення. Негативний вплив на рівень надходжень до бюджету має функціонування офшорних зон і ухилення від сплати податків. З метою збереження податкової бази особливої уваги потребує проблема регулювання трансфертного ціноутворення.

За даними Національного банку України [1], більшість великих експортерів здійснюють операції через посередників, що розташовані в низькоподаткових юрисдикціях (Люксембург, Нідерланди, Швейцарія). Так, лише п'ятдесятма найбільшими компаніями-експортерами у 2015 р. проведено операцій, що мають ознаки переміщення прибутку, на суму 14,4 млрд дол. США, що сягає 37,6% від загального експорту (38,2 млрд дол. США). Порівняння даних за 2012 та 2015 рр. дозволяє дійти висновку, що ефективних кроків із припинення уникнення від сплати податків за допомогою офшорних схем державою запроваджено не було. Лише за три роки рівень виведення прибутків за кордон збільшився з 9,76 до 14,4 млрд дол. США (47%) [2].

Заданими Державної фіскальної служби, у 2016 р. 65 млрд грн було виплачено у вигляді відсотків, які підпадають під ознаки схеми переміщення капіталів, відомої як «тонка капіталізація» [2]. З них 49,3 становили відсотки, сплачені пов'язаній особі-нерезиденту, якщо сукупна сума боргових зобов'язань перевищує капітал більше ніж у 3,5 разу; і ще 15,7 – відсотки, сплачені нерезидентам, що зареєстровані у «податкових гаванях» (державах чи на територіях, зазначених у підпункті 39.2.1.2 статті 39 Податкового кодексу України). Як зазначає виконуючий обов'язки заступника Голови Державної фіскальної служби України Євген Бамбізов, майже дві третини експортних операцій в Україні проходять за непрямыми контрактами, через офшори, тобто 60% експортних операцій великих платників, податки яких адмініструються в Офісі великих платників, проходять по непрямим контрактах [3].

Незважаючи на високий індекс відкритості, українська економіка не диктує ціни світового ринку в ключових експортних секторах, а змушена приймати їх. У цілому відкритість економіки може позитивно впливати на економічне зростання країн, що розвиваються. Але для цього, на думку експертів, треба виконати ряд умов (рис. 1) [4].

Об'єктивна необхідність проведення аудиту трансфертного ціноутворення пояснюється наявністю таких ризиків, як: ризики проведення перевірок, ризики додаткового оподаткування та накладання штрафних санкцій як у разі самостійного нарахування податків, так і в разі нарахування при перевірці фіскальними органами. Державна фіскальна служба України в період 2015–2017 рр. провела близько 50 перевірок контрольованих операцій, 43% з них – у сфері експорту сільгосппродукції.

Якщо у 2016 р. за результатами перевірок було донараховано 76,5 млн грн податків і зменшено збитків на 205,2 млн грн, то вже за майже 9 місяців 2017 р. донарахування податків складають 287,6 млн грн, а сума зменшених збитків – 1,9 млрд грн [5].

Для кожної держави є необхідним розвиток ефективної системи зовнішньоекономічних відносин, що дозволяють інтегруватися у світове господарство. Глобалізація діяльності міжнародних компаній, переміщення через кордони товарів, робочої сили та капіталів зумовили існування трансфертного ціноутворення як поширеної схеми міжнародного податкового планування. У світових господарських зв'язках значне поширення набуло трансферне ціноутворення, яке використовується для заниження прибутку з метою зменшення оподаткованої бази. Зовнішньоекономічна діяльність побудована на різних формах і видах відносин між суб'єктами господарювання, які перебувають в різних юрисдикціях. Великий обсяг зовнішніх операцій проходить через офшорні країни, що призводить до недоотримання частини податків

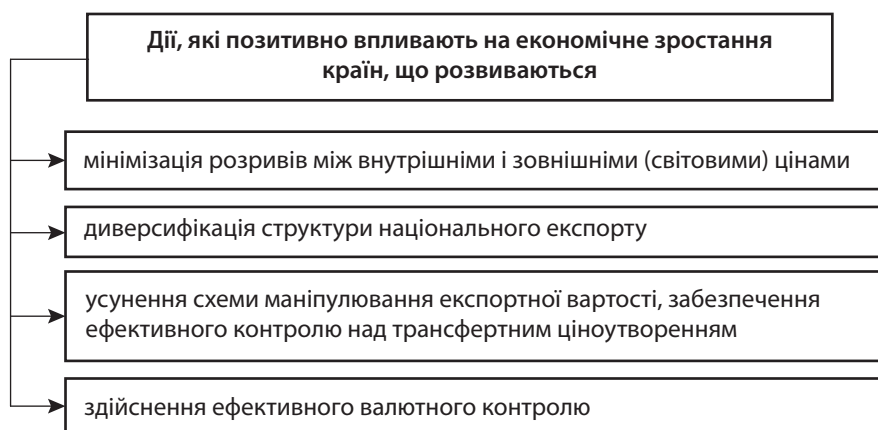

Рис. 1. Необхідні умови для позитивного впливу відкритості економіки

у бюджет країни. В експортно-імпорتنих операціях використовують маніпулювання із цінами таких операцій. Значна частина доданої вартості (що є різницею між внутрішніми й зовнішніми цінами) вивозиться з України та накопичується закордоном, а це, своєю чергою, є незалученим потенціалом економіки України. Для регулювання зовнішньоторговельної діяльності Україна використовує інструменти контролю трансфертного ціноутворення, зобов'язуючи суб'єкти господарювання декларувати певні операції. У зв'язку з цим виникає необхідність проведення аудиту трансфертного ціноутворення.

Аудит трансфертного ціноутворення суб'єкта господарювання починається з пошуку завдання й отримання пропозиції від клієнта. Для оцінки діяльності бізнесу клієнта заповнюється анкета. Усі питання обговорюються, роз'яснюються, після чого укладають договір. Важливим етапом перед безпосереднім аудитом є планування. Стратегія проведення аудиту трансфертного ціноутворення суб'єкта господарювання розробляється виходячи із норм Міжнародних стандартів аудиту 300 «Планування» [6]. Відповідно до них планування аудиту включає визначення загальної стратегії аудиту для завдання та розробку плану аудиту. Адекватне планування допомагає оцінити, яким ділянкам слід приділити більше уваги, який потрібен обсяг доказів. Залежно від сфери

діяльності контрольованого суб'єкта господарювання і типу контрольованих операцій обирається фахівець, який має відповідний рівень знань щодо трансфертного ціноутворення в цій галузі та з таким типом операцій. На цьому етапі аудиту трансфертного ціноутворення суб'єкта господарювання визначається, які контрольовані операції здійснював клієнт, якого типу контрагент у цій контрольованій операції (рис. 2).

Для застосування правил трансфертного ціноутворення важливим є розуміння й ідентифікація ознак пов'язаності суб'єкта господарювання та його контрагента-нерезидента. Правові норми визначення пов'язаних осіб у податковому законодавстві викладено в Податковому кодексі України [7].

Пов'язаними особами є особи (юридичні та фізичні), відносини між якими можуть впливати на умови або економічні результати їх діяльності чи діяльності осіб, яких вони представляють. Залежно від характеру впливу однієї особи на іншу можна умовно здійснити групування ознак пов'язаності:

- ✦ вплив на юридичну особу через володіння корпоративними правами;
- ✦ вплив на юридичну особу шляхом контролю її органів управління;
- ✦ вплив бенефіціарного власника на юридичну особу;
- ✦ вплив через фінансову залежність;
- ✦ вплив через родинні зв'язки та стосунки.

Рис. 2. Тип контрагента в контрольованій операції

Пов'язаність осіб встановлюється шляхом аналізу установчих, засновницьких документів, протоколів зборів акціонерів, ради директорів, персонального складу виконавчого органу суб'єкта господарювання. Інформацію для встановлення пов'язаності осіб можна знайти і в Інтернет-джерелах. Також пов'язаність осіб може бути визнана суб'єктом господарювання самостійно чи рішенням суду [8].

На етапі планування аудиту трансфертного ціноутворення суб'єкта господарювання визначається, що є предметом операції. Це може бути товар, нематеріальні активи, цінні папери, послуга, банківська послуга, фінансова послуга, робота тощо. Під час аудиту трансфертного ціноутворення аналізується тип операції, наприклад: купівля-продаж, субпідряд, рента, опціон, перевезення, зворотний лізинг, факторинг, виконання технічних завдань.

Третій етап – здійснення аудиту трансфертного ціноутворення поділяється на: вивчення, оцінку і тестування системи внутрішнього контролю; безпосередньо здійснення аудиту. Оцінка системи внутрішнього контролю передбачає виявлення, чи має суб'єкт господарювання внутрішню політику щодо трансфертного ціноутворення. На цьому етапі може аналізуватися наявність та функціонування служби внутрішнього аудиту, відділу внутрішнього контролю, відділу, відповідального за контроль трансфертного ціноутворення, відповідність цілей, завдань структури та масштабам діяльності.

На етапі безпосередньо здійснення аудиту трансфертного ціноутворення суб'єкта господарювання аудитор перевіряє звіт про контрольовані операції та документацію з трансфертного ціноутворення. Суб'єкти господарювання, які у звітному році здійснювали контрольовані операції, зобов'язані подавати звіт про контрольовані операції. Аудитор повинен

перевірити наявність всієї необхідної інформації, а особливу увагу необхідно звернути на суму виявлених контрольованих операцій та вибір методу встановлення ціни. У випадку застосування методу ціни перепродажу, «витрати плюс» або чистого прибутку аудитор перевіряє значення показника рентабельності. Метод трансфертного ціноутворення обирається з урахуванням критеріїв, які наведені на рис. 3 [7].

Суб'єкт господарювання з урахуванням зазначених критеріїв використовує будь-який метод, який він вважає найбільш доцільним, однак у разі, коли існує можливість застосування і методу порівняльної неконтрольованої ціни, і будь-якого іншого методу, застосовується метод порівняльної неконтрольованої ціни.

На етапі здійснення аудиту трансфертного ціноутворення суб'єкта господарювання перевіряються:

- ✦ критерії пошуку зіставних операцій;
- ✦ вибір та обґрунтування методу визначення відповідності ціни принципу «вистягнутої руки» для кожного типу господарської операції;
- ✦ алгоритм застосування методу;
- ✦ визначення рівня цін у контрольованих операціях;
- ✦ розрахунок діапазону цін/ринкового рівня рентабельності.

Особливість звіту про контрольовані операції полягає в тому, що на момент його подання дуже часто суб'єкт господарювання ще не має готової підтверджуючої документації (документація не представляється разом зі звітом, а її необхідно подати до фіскальних органів протягом місяця після отримання запиту) в силу того, що в підготовка документації вимагає значно більшого часу порівняно з підготовкою звіту. У зв'язку з цим можуть виникнути складнощі з наповненням граф про метод і про

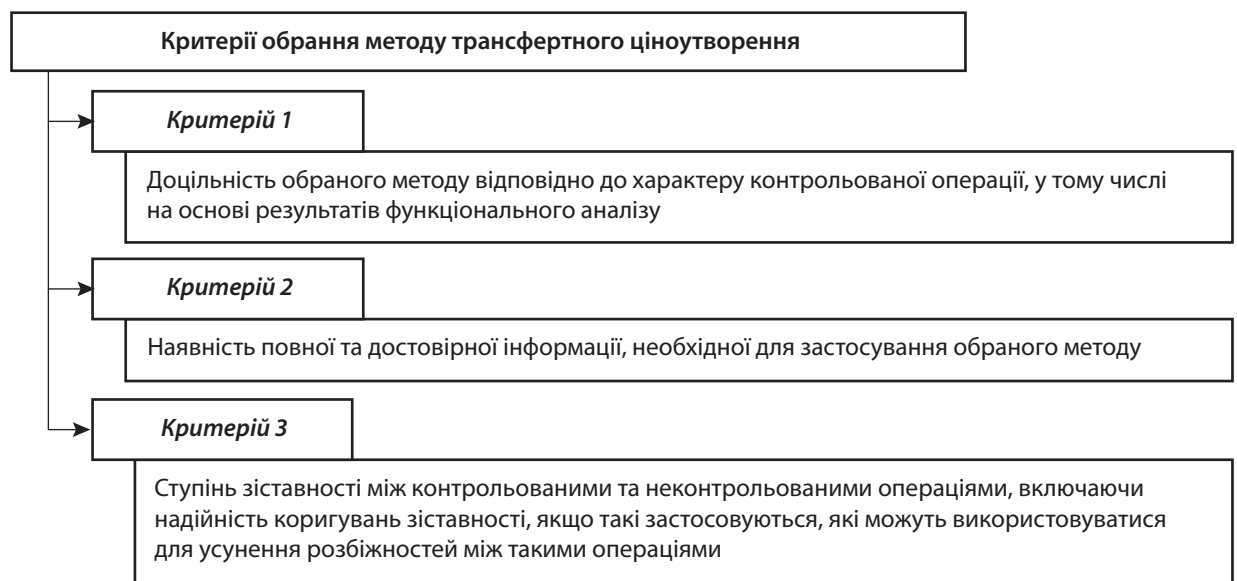

Рис. 3. Критерії обрання методу трансфертного ціноутворення

рентабельність. Якщо в документації по факту буде застосований інший метод або інший показник рентабельності, то в подальшому можна подати уточнюючий звіт.

На запит Державної фіскальної служби України суб'єкти господарювання протягом 30 календарних днів з дня отримання запиту подають документацію щодо контрольованих операцій. Документація з трансфертного ціноутворення є сукупністю документів або єдиний документ, складений у довільній формі [7]. Під час аудиту трансфертного ціноутворення на основі документації аудитором перевіряється наявність всіх необхідних даних, а саме: даних про особу, опис діяльності, опис структури управління суб'єкта господарювання. На цьому етапі аналізуються економічні умови діяльності, відповідні ринки, на яких працює суб'єкт господарювання та чинники, що впливають на ціну.

Важливо впевнитися, що в контрольованій операції правильно визначена сторона, що досліджується. На вибір сторони впливають виконані функції, використані активи та прийняті ризики. Стороною, що досліджується, обирається та, щодо якої застосування такого методу (комбінації методів) є найбільш обґрунтованим, а також для якої можна знайти найбільш зіставні операції та/або зіставні особи.

Для того, щоб розрахувати ціну, яка відповідає принципу «витягнутої руки», необхідно провести економічний і порівняльний аналіз, який включає:

- ✦ суму отриманих доходів (прибутку) та/або суму понесених витрат (збитку) внаслідок здійснення контрольованої операції, рівень рентабельності;
- ✦ обґрунтування вибору методу і фінансового показника, який застосовано для визначення відповідності умов контрольованої операції принципу «витягнутої руки»;
- ✦ обґрунтування вибору та інформація про зіставні операції (зіставних осіб) і джерела інформації, які використовувалися для аналізу;
- ✦ розрахунок діапазону цін або діапазону рентабельності;
- ✦ опис та розрахунок проведених коригувань.

Якщо під час застосування методів трансфертного ціноутворення порівняння ціни або рентабельності в контрольованій операції проводиться з цінами або показниками рентабельності кількох зіставних неконтрольованих операцій або юридичних осіб, які не здійснюють операції з пов'язаними особами, обов'язково використовується діапазон цін (рентабельності).

Якщо ціна в контрольованій операції або відповідний показник рентабельності контрольованої операції перебуває:

- ✦ у межах діапазону, вважається, що умови контрольованої операції відповідають принципу «витягнутої руки»;

- ✦ поза межами діапазону цін (рентабельності) – розрахунок податкових зобов'язань платника податків у контрольованій операції проводиться відповідно до ціни (показника рентабельності), яка (який) дорівнює значенню медіани такого діапазону (крім випадків проведення платниками податків самостійного коригування відповідно [7]).

Четвертий етап аудиту трансфертного ціноутворення суб'єкта господарювання – заключний. На цьому етапі аудитор узагальнює всю отриману інформацію, оцінює результат. Слід перевірити наміри керівництва суб'єкта господарювання щодо внесення коригувань в Декларацію з податку на прибуток. У разі застосування суб'єктом господарювання під час здійснення контрольованих операцій умов, що не відповідають принципу «витягнутої руки», платник податків має право самостійно провести коригування ціни контрольованої операції та сум податкових зобов'язань за умови, що це не призведе до зменшення суми податку, що підлягає сплаті до бюджету. На основі отриманих даних аудитор формує свою думку у вигляді аудиторського звіту, листа управлінському персоналу та рекомендацій.

Необхідною умовою в роботі аудитора є наявність доказової бази, яка формується шляхом документування аудиту [9]. На всіх етапах аудиторської перевірки аудитор повинен документально оформляти всі відомості, які є важливими як з точки зору проведення самої перевірки, так і з точки зору надання доказів проведення аудиту відповідно до законодавства, міжнародних стандартів аудиту та внутрішніх регламентів аудиторської фірми.

Усі дані, які є важливими з точки зору надання доказів, повинні бути документально оформлені. МСА 230 «Аудиторська документація» [6] визначає, що аудиторська документація – записи виконаних аудиторських процедур, відповідних отриманих аудиторських доказів та висновків, яких дійшов аудитор (іноді також вживають такі терміни, як «робочі документи» або «робоча документація»).

Аудитору слід складати аудиторські файли на кожний проект, тобто на кожне завдання. Аудиторський файл – одна чи кілька папок або інших носіїв інформації у фізичній чи електронній формі, що містять записи, які становлять аудиторську документацію для конкретного завдання. Він має містити інформацію про характер аудиторського завдання (умови договору, період перевірки тощо), організаційно-правову форму суб'єкта господарювання, його сферу діяльності). Аудиторський файл включає фінансову звітність клієнта, дані бухгалтерського обліку та іншу інформацію, необхідну для аудиту, звіт про контрольовані операції, документацію з трансфертного ціноутворення, розрахунки аудитора, листування з клієнтом.

Таким чином, для досягнення основної мети аудиту трансфертного ціноутворення – перевірки достовірності інформації з метою виявлення податкових ризиків – необхідно чітко спланувати проведення аудиторської перевірки. Аудит трансфертного ціноутворення суб'єкта господарювання включає в себе такі етапи: підготовчий етап, етап планування, етап здійснення аудиту і заключний етап. Підготовчий етап включає процес узгодження між сторонами умов та завдань аудиту. Планування допомагає належним чином організувати аудит трансфертного ціноутворення. Планування аудиту завершує етап підготовки до аудиту. У ході виконання цієї роботи остаточно формується необхідна інформація для проведення аудиту трансфертного ціноутворення. Після завершення заходів з підготовки аудиту починається етап, який включає оцінку системи внутрішнього контролю і безпосередньо аудиторську перевірку. Перевірку документації з трансфертного ціноутворення умовно можна поділити на аналіз: суб'єкта господарювання, сторін операції, ринку товарів (послуг), умов операцій, функціональний аналіз, економічний аналіз. Заключний етап аудиту полягає у формулюванні виявлених невідповідностей і порушень, інформуванні вищого керівництва та узгодженні змісту необхідних коригувань. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/control/uk/index>
2. Дубровський В., Черкашин В. Порівняльний аналіз фіскального ефекту від застосування інструментів ухилення/уникнення оподаткування в Україні. URL: <https://rpr.org.ua/wp-content/uploads/2018/02/Instrumenty-uhylyannya-vid-splaty-podatkov-2017-1.pdf>
3. Більшість експортних операцій українські бізнесмени проводять через офшори, з сумом констатують у ДФС. 20.10.2017. URL: <http://expres.ua/news/2017/10/20/267728-bilshist-eksportnyh-operacij-ukrayinski-biznesmeny-provodyat-ofshory-sumom>
4. Серебрянский Д. Большие последствия маленьких изменений, или Трансфертное ценообразование по-украински. URL: https://zn.ua/finances/bolshie-posledstviya-malenkih-izmeneniy-ili-transfertnoe-cenoobrazovanie-po-ukrayinski_.html
5. ДФС: Понад 40% перевірок контрольованих операцій припадає на агросектор. URL: <http://agroportal.ua/ua/news/vlast/dfs-bolee-40-proverok-kontroliruemyykh-operatsii-prikhoditsya-na-agrosektor>
6. Handbook of International Quality Control, Auditing, Review, Other Assurance and Related Services Pronouncements. 2016–2017. Vol. I, II, III. New York : International Auditing and Assurance Standards Board, International Federation of Accountants, 2018.
7. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
8. Трансфертне ціноутворення / під заг. ред. М. М. Данюк. Київ : ДП «СВЦ», 2018. 80 с.
9. Никонович М. О., Редько К.О. Аудит / за ред. Є. В. Мниха. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. 748 с.

REFERENCES

"Bilshist eksportnykh operatsii ukrainski biznesmeny provodiati cherez ofshory, z sumom konstatuiut u DFS. 20.10.2017" [Most of the export operations are carried out by Ukrainian businessmen through offshore, with sadness they state in the DFS.10.20.2017]. <http://expres.ua/news/2017/10/20/267728-bilshist-eksportnyh-operacij-ukrayinski-biznesmeny-provodyat-ofshory-sumom>

"DFS: Ponad 40% perevirok kontrolyovanykh operatsii pry padaie na ahrosektor" [DFS: More than 40% of inspections of controlled operations fall into the agrarian sector]. <http://agroportal.ua/ua/news/vlast/dfs-bolee-40-proverok-kontroliruemyykh-operatsii-prikhoditsya-na-agrosektor>

Dubrovskiy, V., and Cherkashyn, V. "Porivnialnyi analiz fiskalnoho efektu vid zastosuvannya instrumentiv ukhlyennia/unykennia opodatkuvannia v Ukraini" [Comparative analysis of fiscal effect from the use of tax evasion/avoidance instruments in Ukraine]. <https://rpr.org.ua/wp-content/uploads/2018/02/Instrumenty-uhylyannya-vid-splaty-podatkov-2017-1.pdf>

Handbook of International Quality Control, Auditing, Review, Other Assurance and Related Services Pronouncements. 2016-2017. Vol. I, II, III. New York: International Auditing and Assurance Standards Board, International Federation of Accountants, 2018.

[Legal Act of Ukraine] (2010). <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

Natsionalnyi bank Ukrainy. <https://bank.gov.ua/control/uk/index>

Nykonovych, M. O., and Redko, K. O. *Audyt* [Audit]. Kyiv: Kyiv. nats. torh.-ekon. un-t, 2014.

Serebryanskiy, D. "Bolshie posledstviya malenkih izmeneniy, ili Transfertnoye tsenoobrazovaniye po-ukrayinski" [Large consequences of small changes, or transfer pricing in Ukrainian]. https://zn.ua/finances/bolshie-posledstviya-malenkih-izmeneniy-ili-transfertnoe-cenoobrazovanie-po-ukrayinski_.html

Transfertne tsinoutvorennia [Transfer pricing]. Kyiv: DP «SVTs», 2018.